

Deze factsheet is een uitgave van het NIVEL .
De gegevens mogen met bronvermelding (C van Dijk, R Verheij. **Sterilisatie: Contacten en uitvoering binnen de huisartsenpraktijk.** Utrecht: NIVEL 2009

Sterilisatie: Contacten en uitvoering binnen de huisartsenpraktijk

Factsheet Landelijk InformatieNetwerk Huisartsen, februari 2009

Sterilisatie is een definitieve methode voor anticonceptie. Sterilisatie van de man (vasectomie) is de meest betrouwbare methode om zwangerschap te voorkomen. Sterilisatie van de vrouw is even betrouwbaar als het hormoonspiraaltje en iets minder betrouwbaar dan de pil. Bij de man vindt sterilisatie plaats door het onderbinden van beide zaadleiters. Bij de vrouw worden de eileiders afgesloten. Sterilisatie is bij de man een kleinere ingreep dan bij de vrouw. Sterilisatie vindt normaal gesproken plaats in het ziekenhuis. Sommige vasectomieën vinden echter plaats in de huisartsenpraktijk. Vragen die wij in deze factsheet willen beantwoorden zijn: Hoe vaak consulteren vrouwen en mannen hun huisarts voor sterilisatie? Hoe vaak worden ze verwezen naar de tweede lijn? Hoe vaak voeren huisartsen een vasectomie uit? En is hierin gedurende de laatste jaren wat veranderd? Dit hebben wij onderzocht met data van het LINH voor de jaren 2002-2006.

Sterilisatie bij mannen

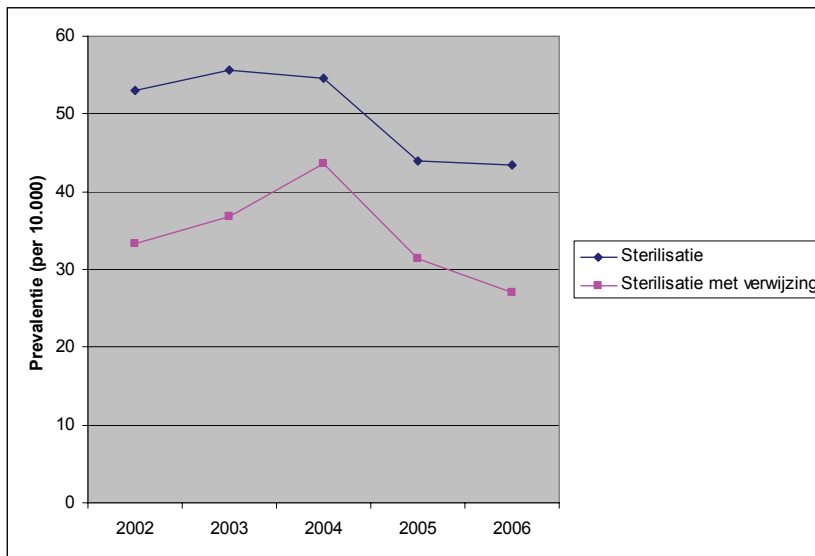
Per jaar consulteren 43-56 per 10.000 mannen hun huisarts met het verzoek voor sterilisatie (tabel 1). Dit aantal neemt af. In 2002 kwamen nog 53 per 10.000 mannen voor sterilisatie naar de huisarts, terwijl dit in 2006 gedaald is naar 43 per 10.000 mannen.

Tabel 1: Aantal mannen per 10.000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie 2002 tot 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
25-29 jaar	17	18	18	9	12
30-34 jaar	98	115	111	79	102
35-39 jaar	238	242	235	211	193
40-44 jaar	183	199	197	163	149
45-49 jaar	72	73	75	48	61
50-54 jaar	22	20	17	29	27
55-59 jaar	4	8	7	4	6
Alle leeftijden	53	56	55	44	43

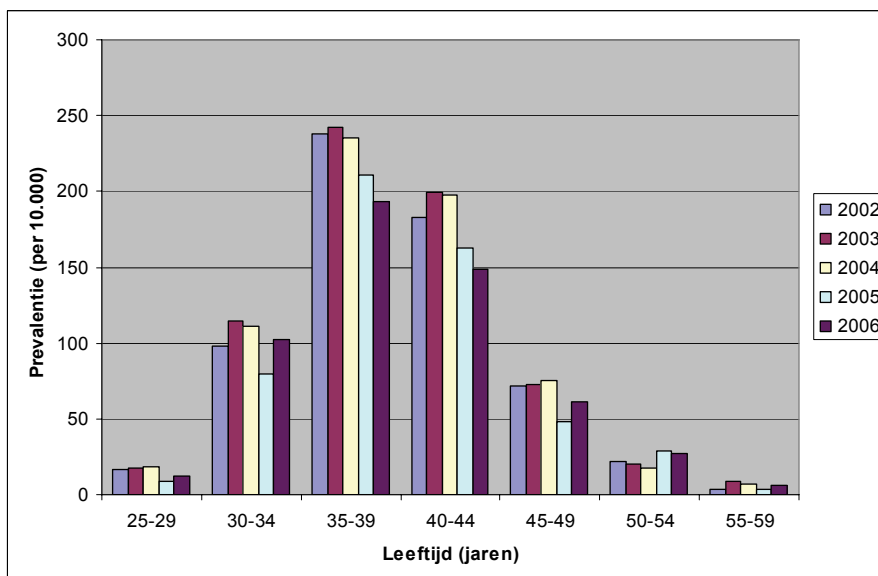
Figuur 1 laat het aantal mannen per 10.000 zien dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie van 2002 tot 2006 met daarin onderscheid tussen het aantal mannen dat de huisarts consulteert en het aantal mannen dat daaropvolgend een verwezen wordt. Dit illustreert de daling van het aantal sterilisaties nog eens duidelijk. Het percentage verwijzingen ligt tussen 62 en 80% en varieert sterk tussen de jaren.

Figuur 1: Aantal mannen per 1000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie ; aantal mannen (per 1000) dat daarvoor werd verwezen naar de tweedelijn

In figuur 2 is het aantal mannen per 1000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie uitgesplitst naar leeftijdscategorie. Meer dan 90% van de mannen die de huisarts bezocht in verband met sterilisatie heeft een leeftijd tussen 30 en 49 jaar, met een piek in de leeftijdscategorie 35-39 jaar. Deze leeftijdsverdeling gaat op voor de gehele periode 2002-2006.

Figuur 2: Aantal mannen per 10.000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie per leeftijdscategorie, 2002-2006

Het aantal vasectomieën dat de huisarts in de eigen praktijk uitvoert is zeer gering (Tabel 2) en binnen LINH blijkt er slechts één praktijk te zijn waar dit gebeurt. De meeste vacectomieën vinden dus plaats in het ziekenhuis.

Tabel 2: Aantal vasectomieën uitgevoerd in de huisartsenpraktijk; absoluut en als percentage van totaal aantal mannen dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie

	2002	2003	2004	2005	2006
Aantal	22	17	6	0	5
Percentage	3,0%	2,3%	1,3%	0,0%	1,1%

Sterilisatie bij vrouwen

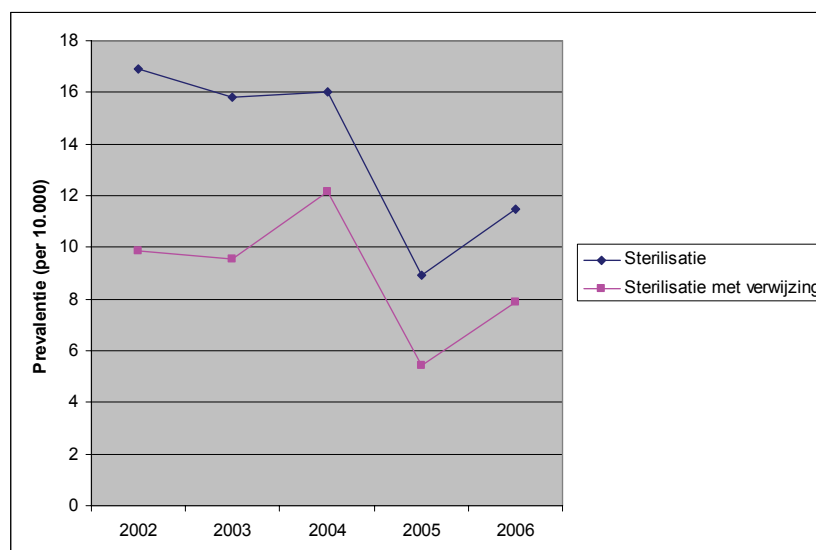
Per jaar consulteren 10-20 per 10.000 vrouwen hun huisarts met het verzoek voor sterilisatie(tabel 3). In 2002 kwamen 17 per 10.000 vrouwen voor sterilisatie naar de huisarts terwijl dit in 2006 gedaald is naar 12 per 10.000 vrouwen.

Tabel 3: Aantal vrouwen per 10.000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie van 2002 tot 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
25-29 jaar	20	15	19	9	8
30-34 jaar	43	42	46	22	32
35-39 jaar	74	86	70	44	56
40-44 jaar	60	46	54	26	40
45-49 jaar	13	7	8	7	11
Alle leeftijden	17	16	16	9	12

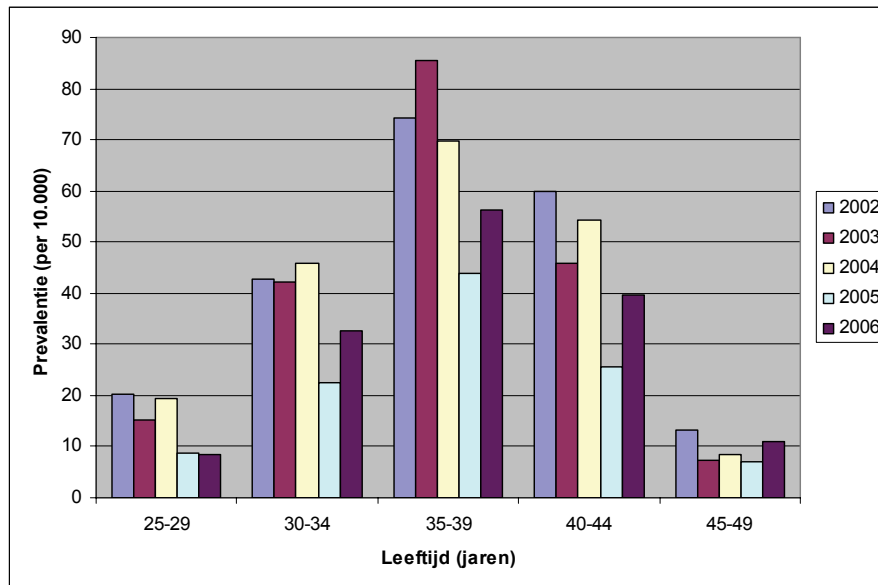
Figuur 3 laat het aantal vrouwen per 10.000 zien dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie van 2002 tot 2006 met daarin onderscheid tussen het aantal vrouwen dat naar de huisarts komt en het aantal vrouwen dat verwezen wordt. Het percentage verwijzingen ligt tussen 58 en 76% en varieert sterk tussen de jaren.

Figuur 3: Aantal vrouwen per 1000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie ; aantal vrouwen (per 1000) dat daarbij werd verwezen naar de tweedelij

In figuur 4 is het aantal vrouwen per 1000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie uitgesplitst naar leeftijdscategorie. Ongeveer 80% van de vrouwen die de huisarts bezocht in verband met sterilisatie heeft een leeftijd tussen de 30 en 44 jaar, met een piek in de leeftijdscategorie 35-39 jaar. Deze leeftijdsverdeling gaat op voor de gehele periode 2002-2006.

Figuur 4: Aantal vrouwen per 10.000 dat de huisarts bezocht in verband met sterilisatie per leeftijdscategorie, 2002-2006

Discussie

Het aantal vrouwen en mannen dat de huisarts consulteert voor sterilisatie is in de periode 2002-2006 afgenomen. Over de oorzaken hiervan kunnen we alleen speculeren. Mogelijk is het gebruik van andere anticonceptiemiddelen, zoals de pil en het spiraaltje, in de loop van de jaren toegenomen. Het aantal consulten ligt beduidend hoger dan het aantal verwijzingen, terwijl de meeste sterilisaties in de tweedelijns plaatsvinden. Veel patiënten zullen dan ook na een gesprek met hun huisarts afzien van sterilisatie. Ook kunnen patiënten voor nazorg of klachten naar aanleiding van de sterilisatie de huisartsenpraktijk bezoeken. Daarnaast laten de gegevens zien dat sterilisatie van de man slechts sporadisch in de huisartsenpraktijk wordt uitgevoerd. Dit kan echter te maken hebben met de steekproef van het LINH.

Onderzoeksmethode

De gegevens zijn afkomstig uit het Landelijk InformatieNetwerk Huisartsen (LINH; www.linh.nl). LINH maakt gebruik van gegevens uit de elektronische patiënten dossiers (EPD's) van ongeveer 95 huisartsenpraktijken. De LINH-huisartsen registreren continu alle voorkomende aandoeningen met behulp van ICPC-codes, en daarnaast alle contacten, geneesmiddelvoorschriften en verwijzingen in het EPD. Tabel 3 geeft het aantal praktijken en personen weer die zijn betrokken bij het berekenen van de cijfers.

Sterilisatie werd met behulp van ICPC-codes als W13 gecodeerd voor vrouwen en als Y13 voor mannen. Vasectomie werd van 2002-2005 geregistreerd als 'VAS' in het open tekstvak en voor 2006 valt dit onder de Modernisatie en innovatie verrichtingen met de CTG-code 13040. De aantallen mannen en vrouwen die de huisarts bezochten in verband met sterilisatie werden berekend met behulp van episodes. Een episode is de tijdsspanne die het geheel van (deel)contacten beschrijft in relatie tot één- en dezelfde zorgvraag. Het aantal mannen en vrouwen met huisartscontact voor sterilisatie is berekend door het aantal patiënten met één of meer nieuwe of reeds bestaande episodes binnen een jaar te delen door het aantal personen.

Tabel 3: Aantal praktijken en patiënten

Jaar	Aantal praktijken	Personen
2002	61	275.506
2003	62	266.108
2004	43	174.222
2005	39	157.954
2006	50	202.300